

STERIJOZNA NEMŠKA KRIŽARKA POTOPILA 24 ZAVEZNIŠKIH PAR- NIKOV NA JUŽNEM ATLANTIKU.

anci so izkrcali 237 mornarjev iz po-
topljenih parnikov v Braziliji. 15
angleških križark lovi drzno nem-
ško ladjo, ki razsaja na Atlantiš-
kem morju že mesec dni. Zdaj je
na poti proti severni Ameriki.

\$25,000.000 škode.

New York, 18. jan. — Brez-
krajna je danes sporočila,
da petnajst angleških križark
povezuje za neznanim nemškim
križarjem na južnem Atlanti-

de Janeiro, 18. jan. — Med
mornarji v Pernambu-
kter so vrgli na suho nemški
križar, ki je tudi 13 Amerikan-

erfolk, Va., 18. jan. — Brez-
krajna je danes sporočila,
da petnajst angleških križark
povezuje za neznanim nemškim
križarjem na južnem Atlanti-

de Janeiro, Brazilija, 18.
— List "Pequeno" v Per-
nambuco poroča iz angleškega vi-
da je nemška bojna ladja, ka-
terogovila že nekaj tednov na
južnem Atlanti, potopila an-
ški parnik s potniki brez vsa-
posvarila in 400 oseb je iz-
šlo življenje.

Buenos Aires, Argentina, 18.
— Nemška bojna ladja, o-
ri sodijo, da je križarka "Vi-
", je posekala znane drzne
v Emden, Moewe in Karlsruhe
ki so svojočasno potapljale
zvezniške trgovske parnike na
atlantiškem in Tihem oceanu. Vi-
je v zadnjem mesecu ujela o-
ma potopila štirindvajset
nikov, ki znašajo skupno 100-
ton in se cenijo s tovorom
okroglo na \$25,000.000. Ka-
je ta ladja prišla iz nemške
in se ognila flotilam angle-
patruljnih ladij, je še ugan-

Prve novice o najnovejšem
niškem "korzarju" so prišle
araj iz Pernambuca, kjer je ja-
ški parnik Hudson Maru iz-
valni mornarje iz petih trgovskih
nikov, katere je potopil "kor-
" trideset milj vstran od ome-
nega kraja. Izkrcanih je bilo
7 oseb in izkrcali so jih — nem-
pomorski, ki so bili gospo-
rji ladje. Izpušeni mornarji
povedujejo, da so bili 28 dni
v ujetem parniku, preden so jih
alali na suho. Nemei operirajo
način kakor so lani z ladjo
ewe. Na ujetje parnike, kate-
ne potopijo, postavijo nekaj
tega moštva, ki potem gleda,
čimprej izkrcia nepotrebne u-
nike, kje v neutralnem prista-
išu. Vest se širi, da je eden uje-
parnikov z večjim številom u-
nikov na krovu na poti v ame-
sko pristanišče.

Potopljene oziroma pogrešani
parniki so po večini angleški in
francoski. Angleška admiralita
sama poroča, da se smatra iz-
publjeni torej potopljenih osem
parnikov.

New York, 18. jan. — Moštvo
ameriškega parnika Munamar, ki
je vrnil iz Kube, pripoveduje,
da je opazilo na morski poti med
Kuba in New Yorkom sedem an-
gleških in francoskih križark, ki
menda zasledujejo nemško kri-
žarko. John Blackwood, naval-
ni ataše tukajšnjega angleškega
konzulata, je izjavil danes, da bo
"korzarstvo" nemške ladje kma-
lo končano. On je mnenja, da to-
ni križarka Vineta temveč na-
valni trgovski parnik, katerega
so Nemei oborožili s topovi in
torpediranimi cevmi. Na Sever-
nem morju je zdaj samo pet ur

dneva in vsled tega je parnik la-
ko ušel v temi skoz angleško blo-
kado.

Rio de Janeiro, 18. jan. — Mor-
narji potopljenih zavezniških
parnikov, ki so bili izkrcani v
brazilskem pristanišču Pernam-
buco iz uplenjene japonske ladje,
izjavljajo, da so se Japonci na
parniku Hudson Maru postavili v
bran, na kar so jih Nemei postre-
lili. Dalje se pritožujejo mornar-
ji, da so jim Nemei nakladali tež-
ka dela na parniku in po dva dni
jim niso dali jesti.

New York, 18. jan. — V tukajš-
njih parobrodarskih krogih go-
vorijo, da nemška bojna ladja,
katera terorizira zavezniške par-
nike na južnem Atlanti, ne
more biti druga kakor Moewe, ki
je lani zaslovela po vsem svetu
vsled svojih drznih napadov in
ki je potem srečno ušla nazaj v
nemško luko.

SAMUEL GOMPERS JE POVE- DAL MNENJE AMERIŠKE GA DELAVETVA O PRI- SILNEM RAZSODIŠČU.

Washington, D. C., 18. jan. —
Samuel Gompers, predsednik "A-
meriške delavske federacije," je
pred kongresnim odsekom za me-
drdružno trgovino tako govoril o
prisilnem razsodišču, kot sodi o
tej napravi organizirano ameriško
delavstvo.

Gompers je dejal:
"Vi ne morete in ne boste pre-
prečiti stavk, če jih proglasite za
neustavne," ko je dokazoval, da
prisilno razsodišče ni znižalo stavk
v Avstraliji in Kanadi.

"Vi lahko določite direktne
kazni," je nadaljeval Gompers, ne
boste pa preprečili stavk. Če
sprejmete tak zakon, potem lahko
računite name, da ga bom pre-
lomil. Duh take zakonodaje se lo-
či od načel, na katerih je bila ta
dežela ustanovljena."

Senatni odsek za meddržavno
trgovino, želi, da kongres sprej-
me predlog predsedatelja New-
land, ki določa, da se vsakega
kaznuje, ki obstruira trgovino.

Gospodje v klubu milijonarjev
so previdni ljudje! Oni ne reče-
jo, da ne smeš stavkati, ampak če
obstruiraš trgovino, boš kaznovan.
S takimi zakoni, ki se raztegnejo
kot kavčuk po volji vladajočega
razreda, hočejo preprečiti vsak
gibljiv delavstva.

Čas je, da delavstvo spozna ne-
varnost, ki prihaja!

ZGUBLJENIH ZVEZNIH LE- TALCEV SE NISO NAŠLI.

Calexico, Cal., 18. januarja. —
Izgubljena letaleca so iskali s tre-
mi letali, ki so jih vodili izurjeni
zvezni častniki. Plavalci so nad
Spodnjo Kalifornijo in Sonoro.
Vrnili so se v svoje oporišče, ne da
bi našli izgubljena lajtnanta Bi-
shopa in Robertsona.

ŽELEZNIČARJEVA USODA.

Spencer, Ind. 18. januarja. —
Tovorni vlak Vandalia železnice
je skočil raz tir pri Switz Cityju.
Lokomotiva je potegnila za sabo
osem tovornih voz. Mrtve je ob-
ležal na mestu strojvodja F. E.
Jamison, kurjač Alfred Raridan
je pa dobil težke telesne poškod-
be.
Treba je bilo odstraniti podtri-
ne, da so prišli do mrtvega stroj-
vodje.

KOS OPERE ZA REVEŽE.

Mary Garden, sloveča operna
pevka, je pela zastoj pred ho-
boti, ki nimajo vstopa v operna
gledališča.

KONČNO JIM JE ZAPELA MARZELJEZO.

Chicago, Ill., 18. januarja. —
Mary Garden, znana operna pev-
ka, je sinoči v družbi Hector Duf-
rana in Marcel Charleya pela
pred hoboti na 917 W. Washing-
ton St. Imela je najhvalečnejše in
mogoče v splošnem tudi najrazum-
nejše občinstvo za umetnost kot
poslušalec. Pevci so prišli na pro-
šnjo rev. Tuckerja, ki je znan v
socialističnih krogih, da jih ališ-
jo tisti zastoj, ki nimajo denar-
ja, da bi jih šli poslušat v opero.

Tri velike sobe so bile do zad-
njega kotička nabite s hoboti, ko
so peveci vstopili. Kdor je prišel z
likano srajco in trdim ovratni-
kom, je moral plačati en dolar
vstopnine.

Pri vstopu je pevec pozdravil
rev. Tucker in nato se je Charlier
vsedel k glasovirju. V dvorani je
nastal silen aplavz, ki je takoj
utihnil, ko je Charlier izvalil gla-
sovirju prve glasove. In Mary
Garden je zapela s svojim nebeš-
kim glas. "Habinera" iz opere Car-
men. Iz oči poslušalcev je žarel o-
genj, ki ga je opaziti le pri lju-
deh, ki znajo ceniti umetnost. Ko
je pesem utihnila, je zadonel a-
plavz, kakor da vdarja razburka-
no morje ob trdo pečino. Dva po-
licaja sta dvignila svoje krepelce
v znamenje, da naj prenehajo z
aplavzom. Ali hoboti se niso dali
motiti in so znova Mary Garden
priredili ovacije.

V tem se je nekdo v ozadju o-
glasil in dejal: "Marzeljeza."
"Marzeljeza," "marzeljeza," je
ponovilo sto drugih.

Mary Garden je vidno ginjena
dejala: "Pa zapojmo marzeljezo."

In ko je sadenela pesem medna-
rodnega bratstva v duetu, so si-
volasi hoboti plakali. Ali še pre-
den je bila pesem končana, so se
glasovi občinstva združili s pev-
cem v mogočen zbor, ki je naz-
nanjal, da je v arcu zatiranih in
preganjenih zakopano hrepenenje
po vesoljnem bratstvu. In ko so
utihnil glasovi, je bilo vse konča-
no. Rev. Tucker se je zahvalil
pevecem za storjeno uslugo.

PONAREJALCI DENARJA POD KLJUČEM.

Harrisburg, Pa., 18. januarja.
Oblasti so aretirale Joseph D.
Ferryja, lastnika garaže, in Alvin
M. Hornbergerja iz Mohntona,
Pa., in jim določile \$10,000 poro-
čtva. Obtožena sta, da sta delala
in razpečevala bankovce zvezne
bančne rezerve.

Zvezni uradniki dolže Ferryja,
da je dal denar za podjetje in je
hranil plošče. Hornberger je tisk-
kal bankovce in jih pomagal raz-
pečavati. Uradniki izjavljajo, da
je bilo bankovcev narejenih za
\$15,000, v prometu jih je pa za
\$1,200.

V Readingu, Pa., so aretirali
nekega Calvin Palmerja, ki je tu-
di zapleten v afero.

Denar so delali v Harrisburgu v
nekem starem poslopu, ki je na
videz izgledal kot umetniško a-
telje. Izdelovali so desetake, dvaj-
setake in petdesetake. V afero je
zapletena tudi neka ženska, ki je
pa še nimajo.

SOLNČARICA PRI 25 STOPI- NJAH POD NIČLO.

Virginia, Minn., 18. januarja. —
Toploner je kazal 25 stopinj pod
ničlo, ko je Walter McKenzie, tr-
govski potovalec iz Chicaga, do-
bil solnčarie.

McKenzie se je vsedel v hotel-
sko dvorano in zaspal. Skozi debe-
lo šipo je nanj sijalo zimsko soln-
ce in žarki njegovi so zadevali
njegov obraz. Nekaj ur kasneje,
ga je hotel poklicati hotelski u-
službenec, a vsa njegova prizade-
vanja so bila zastoj.

Poklicali so zbiravnika, ki je
konstatiral, da McKenzie trpi
vsled solnčarice.

ANGLIJA IN AMERIŠKA TRGOVINA.

Ameriške tvrdke morajo prositi
Anglijo za dovoljenje, če hočejo
postaviti svoje blago na evrop-
ski trg.

ANGLIJA JE GOSPODARICA NAD AMERIŠKO TRGOVINO.

Washington, D. C., 18. jan. —
Mnogi mislijo, da lahko ameriški
trgovci pošiljajo blago v nevtral-
ne dežele kolikor ga hočejo in ke-
dar jih je volja. Združene drža-
ve so nevtralne in nevtralne so
Danska, Švedska, Španija in še
druga države. Vendar pa ne mo-
rejo ameriški trgovci pošiljati bla-
go v te dežele, kedar dobe naro-
čilo.

Ameriške tvrdke, ki izvažajo
blago v nevtralne države, morajo
najprej prositi britsko vlado za
dovoljenje. Če jim britska vlada
odkloni prošnjo, ostane blago v
Ameriki.

Noben Američan ne more pisati
v Evropo, da ne bi angleški urad-
niki prevovali pisma, da se pre-
pričajo, kaj je pisanega v njem.
Najnedolžnejša pisma prihajajo
adresatom v roke z veliko zamu-
do.

Ameriškim tvrdkam, ki niso
našle milosti v očeh britske vla-
de, je nemogoče tržiti v inozem-
stvu. Črna listina britske vlade je
celo povzročila, da so bojkotirane
ameriške tvrdke izgubile mno-
go domače trgovine, ker se druge
tvrdke boje tržiti z njimi, da se
ne kamerijo britski vladi, ki se je
postavila za gospodarico nad sve-
tovno trgovino.

Državni departament je sicer
proglasil to samooblastno postop-
panje Anglije za nepostavno, brit-
ska vlada pa menda da toliko za
tašča proglasa kot za lanski
smrt, ker do sedaj ni še preklicala
svojih odredb, ki omejujejo a-
meriško trgovino.

In če hoče danes ameriška iz-
važevalska tvrdka poslati blago v
inozemstvo, se mora lepo ponizi-
ti in prositi britskega poslanika za
dovoljenje, če noče imeti sitno-
sti. Predložiti mora imena svojih
odjemalcev v inozemstvu, ki jih
poslaništvo pošlje v London, da
jih tam pregledajo, če so po njih
volji. Če gospodje v Londonu ne
najdejo nič sumljivega na imeh
potem izroči britski poslanik ame-
riški tvrdki pismo, ki ji služi kot
potni list za odposlano blago in
mu odpre pot skozi blokado.

Britska vlada je šla celo tako
daleč, da določa nevtralnim narod-
om v Evropi, koliko smejo uvo-
ziti ene vrste blaga. Z drugimi be-
sedami bi rekli: Očeljena Brita-
nija si je prisvojila oblast nad
nevtralnimi narodi v Evropi, da
jim ukazuje, kaj in koliko bodo
jedli in pili, koliko smejo porabiti
tobaka in kako se morajo oblači-
ti.

Anglija ni le gospodarica nad a-
meriško trgovino, ampak trgovina
vsakega sveta se vrši po njenih žel-
jah in ukazih. Vspričo tega dej-
stva pa očeljena Anglija pred-
no tudi trdi, da ji ne gre za gos-
podstvo vsakega sveta.

KAKO RAVNAJO Z DELAVCI.

Virginia, Minn., 18. januarja.
— Polcija je meninici tebični are-
tirala Richarda Maltsona, finanč-
nega tajnika organizacije šumar-
skih delavcev, češ, da je potepuh.
Prepeljali so ga pred sodnika Ca-
reya, pred katerim je Mattson
odločno izjavil, da ni potepuh.
Sodnik ga je postavil pod \$100
poročtva in preloži zasliskanje na
kasnejši čas.

Polcija do danes še ni aretirala
nobenega bogatega lenuha, ki
vsaki dan 24 ur boga dan krade.

VREME.

Illinois, Wisconsin, spodnji Mi-
chigan in Iowa: jasno in mrzlo v
petek in soboto z naraščajočo tem-
peraturo. Zapadni vetrovi.
Temperatura zadnjih 24 ur v
Chicagu: 25, najvišja 21, najnižja.
Solnce izide ob 7:14, zaide ob
4:47.

ZAVEZNIKI PRAVIJO V NOVI NOTI, DA BODO ŽRTVOVALI SLEHERNO UNČO KRVI IN ZLATA ZA ZMAGO.

Rusi odvajajo moške prebivalce iz Ga-
licije in Bukovine. Deportaza Srbov
v Avstrijo. Wilson na delu za mi-
rovno ligo velesil. Rusi in Rumun-
ci po ustavili Nemce ob reki Seret.

Mackensen je doživel prvi poraz.

ZADNJE VESTI.

Berlin, 18. jan. — Ruski in ru-
munski napadi med Sušico in Put-
no so bili odbiti in naše čete so
ujele 230 mož. Ruska artilerija še
nekaj dni bombardira Tulčo in
Isakošo v Dobručki in granate so
pobile veliko civilnega prebiva-
stva — večinoma šenak in otrok.
Na zapadni fronti smo odstopi-
li nekaj pozicij blizu Serre, katere
so Angleži bombardirali že par
dni.

Petrograd, 18. jan. — Vsi na-
padi sovražnika južno od reke Di-
tusa v Moldaviji so bili danes u-
stavljeni. Južnosapadno od Pralne
so Rumunji okupirali hrib in ujeli
večje število Nemcev ter vplenili
štiri strojne puške.

London, 18. jan. — Iz Aten br-
zojavljajo, da je grška vlada v
smislu zahtev entente izpustila za-
prte pristaje Venizelosa. V Ate-
nah vlada mir.

London, 18. jan. — Iz Amster-
dama poročajo, da je prišla Av-
strija deportirati civilno prebiva-
stvo Srbije v velikem številu. V
samem mestu Braunau so pred
kratkim internirali 1580 otrok iz
Srbije od devetega do petnajste-
ga leta. Otroke so vzeli starišem in
poroča se, da z njimi ravnaajo jako
grdo. Otroci so izpostavljeni mra-
su in trpijo lakoto.

London, 18. jan. — Iz Varšave
javljajo čez Amsterdam, da je
nemški cesar imenoval Vaclava
Niemarowskega podkraljem Pol-
ske.

Paris, 18. jan. — Ameriški avi-
jati Chas. C. Johnson iz St. Loui-
sa, kateri je v službi francoske ar-
made, je danes srušil nemški ero-
plan na tla v sračnem spopadu na
verdunski fronti.

ZAVEZNIKI SO POSLALI NO- VO NOTO.

Ententa opravičuje teritorialne
zahteve in pravi, da se mora
vojna nadaljevati. — Anglija je
za ligo držav, ki bi jamčile za
trajni mir. — Wilson upa pri-
dobiti Nemčijo za to ligo.

Washington, 18. jan. — Angle-
ški poslanik Spring-Rice je več-
raj izročil ameriški vladi novo no-
to zaveznikov, na kateri je podpi-
san Arthur Balfour, angleški mi-
nister za zunanje zadeve. Noto
vsebuje razna "pojasnila" k zad-
nji noti zaveznikov in v glavnem
sledenče točke:

Izprememba evropskega zem-
ljevida oziroma teritorialne za-
hteve zaveznikov so opravičene; po-
seba na odstranitev Turčije, ka-
terna ni več potrebna v Evropi in
katero izkorišča Nemčija v svo-
je osvojevalne svrhe. Central-
nim državam ni čisto nič zaupati,
kar se tiče mirovnih pogodb. Bel-
gija ni samo žrtev prelomljene po-
godb temveč tudi slika, kako se
godi z nevtralnimi narodi, ki so
jih vezale pogodbe z Nemčijo. Iz
tega razloga ne morejo zavezni-
ki upati na trajni mir, dokler ne bo
zajamčen po ligo držav kakor je
sugestiral predsednik Wilson; An-
glija gorko odobrava nasvet za
ligo držav. Vojna se še ne more
končati temveč se mora nadalje-
vati toliko časa, dokler ne bosta
civilizacija in humaniteta slavili
popolno zmago nad militarizmom

in srednjeveškimi načinom nasilja.
V to svrhu hoče Anglija s svojimi
zavezniki žrtvovati sleherno
unčo krvi in zlata.

Washington, 18. jan. — Nova
nota zaveznikov, ki je prišla več-
raj, je dala Wilsonu nov problem.
V noti je najprej povedano, da
zavezniški ne zaupajo Nemčiji, da
bi držala bodočo mirovno pogod-
bo, temveč se zanesajo le na tak
mir, ki bo zajamčen po ligo vele-
sil. Zavezniški odobravajo pred-
sednika Wilsona za kreiranje lige
in obljubujejo vso moralno in ma-
terialno pomoč, da se vresniči.

Centralne države so pa v svo-
jem odgovoru na Wilsonovo mi-
rovno noto izjavile, da za zdaj še
ne more biti govora o ligo držav,
dokler ne bo sklenjen mir. Raz-
lika torej je, da ententa želi skle-
pati mir, ki bo takoj zajamčen po
ligi, medtem ko Nemčija hoče, da
se o ligo govori pozneje, ko bo
že mir. Naloga Wilsona zdaj je,
da pridobi Nemčijo za mirovno li-
go, o kateri se bo sklepalo že se-
daj oziroma kadar pride do mi-
rovnega pogajanja. V vladnih
krogih so mnenja, da bo Wilson
skušal pridobiti Nemčijo nefor-
malnim in neuradnim potom brez
vsake publicitete, to je tajno.

Vojni položaj.

Mackensen je doživel prvi poraz
na Rumunskem. — Rusi so ob-
držali reokupirano mesto Vode-
ni. — Berlin priznava izgubo. —
Pojačani Rusi nadaljujejo s o-
fenzivo. — Drugod je položaj
neizpremenjen. — Uradna po-
ročila.

London, 18. jan. — Feldmaršal
Mackensen beleži prvi poraz na
fronti ob Seretu na Rumunskem.
Strategično mesto Vodeni, ki le-
ži samo šest milj južno od podo-
navskega pristanišča Galaea, so
Rusi iztrgali iz rok nemške po-
donavske armade, katerega je
vzela pred tremi dnevi. Nemei so
tako izvršili protinapad z veli-
kimi masami vojaštva, toda niso
mogli priti nazaj v mesto. Ta
vsepah Rusov znaen z vspohom Ru-
muneev, ki prodirajo v goratem
okolišu srednje Moldavije, je vili
zaveznikom novo upanje, da se bo
utrjena linija Seret vzdržala in
da Nemei ne bodo mogli več dalje.
Južno od Sereta so dobili Rusi
zadnje dni velika pojačanja, kar
znači, da bodo skušali obdržati
važno postojanko Galaea za vsako
ceno. Na fronti blizu Rige so Ru-
si začasnno odnehali s ofenzivo, na-
mesto tam so pa začeli napadati
nemške pozicije naokrog Smorgo-
na pod Dvinskom, kjer se zdaj vr-
še krvavi boj.

Tukajšnji kritiki si tolmačijo
ustavljeno Nemeev ob Seretu na
dva načina: Mackensen je moral
poslati dober del svoje armade v
Macedonijo, kjer se kuha nova
kampanja v zvezi s homatijsami
na Grškem, ali pa morda čaka,
kako bo izpadlo bojevanje med
njegovo "dobrudžko" armado in
Rusi iztočno od Galaea.

Petrograd, 18. jan. — Naše č-
te so po artilerijski preparaciji
vzele z nasokom mesto Vodeni
južnosapadno od Galaea. Sovraž-
nik je takoj dobil pojačanja in
organiziral ofenzivo z namenom,
da reokupira izgubljeno postojan-
ko, toda naš koncentriran ogenj ga
je razpršil in povzročil Nemeem
velike izgube. Dalje so naše č-
(Nadaljevanje na 3. strani,
1. stope.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Izšaja dnevno razen nedelj in praznikov.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Reklamni se ne
vrstajo

Narodna: Zadolžena država (Glasnik)
in Kanada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta
in 75c na tri mesece; Chicago in Ameriške
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri
mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s "Prosveto":
"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscriptions: United States (except Chi-
cago) and Canada \$5 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Telefon Lawrence 4636.

Datum: oklepaju n. pr. (De-
cember 31—16) poleg valnega ima-
na in naslova pomeni, da vam je
tem dnevom potekla naročnina.
Ponovite jo pravočasno, da se vam
ne ustavi list.

Nemčija niti Anglija ne prinaša svobode.

Sloveči angleški dramatik Geo.
Bernard Shaw je pred kratkim
kritiziral neko najnovejšo knji-
ževno delo Cecil Chestertona,
drugačnega Angleža, kateri že ves
čas vojne ne piše o drugem ka-
kor o Prusih in pruskem milita-
rizmu. Chesterton je seveda nav-
dušen patriot in zraven tega je
še fanatik, ki vidi v zmagi za
veznikov srečno rešitev vseh sve-
tovnih vprašanj, a v porazu pa
večno sužnost Evrope pod želez-
no peto militaristične Prusije.

Shaw pa odgovarja: "Neme-
ška Evropa ne bo mogla ves bo-
doči čas, dokler bo obatal naš pla-
net, sedeti na glavi Nemčije. Gla-
va, ki ima možgane šestdesetih
milijonov ljudi, zahteva več časa
za sedenje na nji kot ga bo pa i-
mela ostala Evropa na razpolo-
go."

Če imajo te besede kakšen po-
men, tedaj pomenijo gotovo to,
da nemška Evropa ne more po-
svetiti vse svoje bodočnosti boju
proti Nemčiji, da ne more stati na
vse večne čase na straži zoper izi-
vajajoči pruski militarizem, kajti
dovolj bo drugega, važnejšega
dela.

Shaw je eden izmed tistih red-
kih ljudi na Angleškem, ki so o-
hranili trezno glavo ob času, ko
je vse drugo pijano. Nekaj takih
ljudi je tudi v Nemčiji (Liebk-
necht), na Ruskem (Gorkij) in
v vseh ostalih državah, ki so za-
pletene v klanje. Ti ljudje vidi-
jo dlje, kot pa do fronte ob Som-
mi, do Karpatov, Soluna in do
mirovne konference; oni gledajo
tudi v dobe, ki pridejo po vojni.

Mnogo je ljudi — mnogo, mno-
go! — ki so si zabili v glavo mi-
sel, da je od te vojne odvisna sre-
ča ali nesreča, svoboda ali suž-
nost, obstanek ali propast ene, a-
li druge skupine narodov, ki dan-
es prelivajo kri. Zlasti se rabi
beseda "svoboda" — tako je že
izrabljena in izmučena ta beseda
kakor mula, ki prenaša dan na
dan težke tovore. Pred vojno je
bila mnogo — mnogo, mnogo! —
teh ljudi, ki se niso zmenili za bo-
dočnostjo na primer slovenskega
naroda, Jugoslovanskega itd. Vseeno
jim je bilo, če pride že drugi dan
vesoljni potop. Ampak danes
so naenkrat prišli na idejo, da je
slovenski narod izgubljen, da Ju-
goslovanci ne bo več, ako ne
zmaga Anglija in Rusija. Na dru-
gi strani imamo zopet druge, ki
nosijo podnevi in ponoči eno sa-
mo misel v glavi, da je namreč
slovenski narod obsojen na smrt,
ako ne zmaga Nemci in Turki.

Odkod te bedaste misli, odkod
take neumne ideje?
Recimo, da zmagaajo zavezniki
in izsilijo pogoje, ki so jih nedav-
no objavili. Pustimo na stran ne-
umnost ali nemoralnost, prav-
nost ali krivico tih pogojev,
ampak recimo, da se vresničijo
kakršni so. Avstrija bi bila raz-
kosana in Nemčija bi morla stis-
niti tako, da bi ostal le še Berlin
z okolico. Pruskega militarizma
potem seveda ne bi bilo več. Toda
— ali bi pa djali Kruppeve ka-
noni? Ali bi jih morla raztopiti
in jih iz njih soli boguje svo-

bode, ki bi se bleščale na glavnih
trgih vseh mest v Evropi? Kam bi
djali zeppeline — ali bi jih mo-
goče porabili za izlete na severni
ali južni tečaj? Kaj še! Zavezni-
ki bi si razdelili kanone, zeppeli-
ne, submarinke in drugo podob-
no klavno orodje med sabo in na-
mesto pruskega militarizma bi bil
potem angleško-ruski militarizem,
kateri ne bi bil po svoji sili in
brutalnosti nič manjši in nič bolj-
ši kakor je danes pruski.

Ako sta Nemčija in Avstrija
premagani, ali je res, da bo po-
tem nemška Evropa sedela na
tilniku prvih dveh vse ostale dni
obstanka naše zemlje? Ali bo
nemški narod izumrl, bodo li Ju-
goslovani izginili? Nikakor ne!
Nemška Evropa ne bo imela
časa — kakor pravi dramatik
Shaw — niti moči, da bi spravila
iz sveta narode v centralnih dr-
žavah. Narodi bodo živeli dalje in
ker bodo živeli pod pritiskom, bo
toliko večji njihov odpor in toli-
ko hitreje se bodo otresli priti-
ska, ako bodo zavedni in složni.

Zdaj pa zaobrnimo položaj in
si predstavimo, da zmaga Neme-
čija s svojimi zaveznicami in iz-
vrši svoje pogoje. Ali bo potem
nemški kaiser z enim mahom
svoje sablje odsekal glave vsem
Rusom, Angležem, Francozom in
— Jugoslovanom? Kaj še! Kai-
zer ne bo mogel storiti tega, če-
prav se zmiraj baha, da ima Boga
na svoji strani! Nemčija tudi ne
bo mogla vse žive dni sedeti na
glavi nemške Evrope, ker ne bo
imela časa niti večne moči. Ru-
si, Angleži, Francozi in Jugoslo-
vani bodo živeli dalje, in če bodo
vsa nemška nadvlada pod priti-
skom, bo toliko večji njihov od-
por in odpor mora enkrat zdrobi-
ti še tako veliko politično in mi-
litaristično nasilje. Naj bo kaiser
ali pa njegov sin gospodar vse
Evrope, njegovega gospodstva
mora biti enkrat konec kakor je
bilo konec Napoleona in mnogih
drugih tiranov, ki so mislili, da
pod njihovim žezlom ne bo ni-
kdar zašlo solnce.

Ljudje so naenkrat spoznali,
da ni nekaj prav na svetu. Eni
so naenkrat "našli" pruski mili-
tarizem, drugi pa angleški tira-
nizem na morju in barbarizem
Rusije. In zdaj si domišljujejo,
da mora pruski militarizem ubiti
angleški pomorski tiranizem in
ruski barbarizem, na kar pride
svoboda; drugi si pa domišljuje-
jo, da morata angleški tiranizem
in ruski barbarizem uničiti pruski
militarizem — in tedaj bo
svoboda.

Ampak ljudje ne vedo, da je
militarizem, morski tiranizem in
barbarizem doma po vsem svetu,
ne pa samo v treh državah. Da-
lje ne vedo, da ima ta trojica eno
samo glavo — kakor sveta troji-
ca, ki je en sam Bog — in ta gla-
va je kapitalizem. Obrnite tega
boga kolikor hočete, poročite mu
dlake militarizma, navalizma ali
barbarizma na enem koncu ali na
drugem, zrastle bodo druge dlake
toliko časa, dokler bo sedel bog
kapitalizem na svojem mogočnem
prestolu. Tega boga pa mora pa-
ničiti iz prestola vsak narod sam
doma — in obenem vsi po vsem
svetu. Nemei ne bodo odpravili
ruskega barbarizma, odpravili ga
morajo Rusi sami; Rusi ne bodo
odpravili pruskega militarizma,
odpraviti ga morajo Nemci sami;
Angleži, Nemei in Rusi ne bodo
odstranili kapitalizma v Ameriki,
odstraniti ga morajo Amerikanci
sami. Ali posamezno delo posa-
meznih narodov vodi do skupne-
ga cilja vseh narodov in ta cilj
je gospodarska svoboda in ena
sama republika po vsem svetu.

DOPISI.

Collinwood, O. — Malokdaj pi-
šem kak dopis in še takrat kadar
pišem, poročam novice ter nimam
namenja napadati nikogar. List
Prosveto smo ustanovili za izo-
brabzo in napredek, ne za osebne
napade. Primoran pa sem dati ne-
koliko odgovora Rev. Berku, ki
me je v Clevelandski Slogi z dne
11. januarja prav po pastirsko na-
padel radi mojega dopisa v Pro-
sveti, v katerem sem omenil tako-
zvano božično kolekto. Dušni pa-
stir kriči v svoji cunji nekako ta-
kole: "Sedaj se je oglasila neka
duševna jetika iz Collinwooda in
predbacia duhovnikom, da so
božično kolekto lepo shranili v
svoj žep. Ta grinta meri hlače
drugim po svojih. On si misli, ko
bi jaz takle prišel do denarja, pa
bi ga jaz poznal, in ker je sam
tak, pa misli, da so drugi tudi.

UPPER LEFT - FORMER CHIEF OF POLICE
HEALEY - UPPER RIGHT - STATE'S ATTORNEY
HOYNE. LOWER - "MIKE DE PIKE" HEITLER.

K policijskemu škandalu v Chi-
cagi: Zgora na levi je bivši poli-
cijski šef Healey, kateri je bil a-
retiran in odstavljen zaradi gra-
ta. Na desni državni pravdnik
Hoyne, ki je izposloval obtožnico.
Spodaj "Mike de Pike" Heitler,
bivši "kralj bordelov", ki je pob-
iral podkupnino za policaje.

In Prosveta je tako pametna, da
take nesramne laži tiska, in še mi-
sli, da je kulturno delo storila
za slovenski narod itd." — Kar
se tiče Prosvete, bodo črnemu
krokarju že sami odgovorili. (Ne,
na take duševne izbruhe mazil-
jencev in na take barabake izraze
ne odgovarjamo. Op. ured.) Jaz
pa bi vprašal tega pastirja duš,
kedar sem že pobasal kak denar,
ki ni bil moj? Kar se pa rimskih
služabnikov tiče, bi zelo rad ve-
del zakaj se tako poganjajo za
denar, če ga ne spravljajo v svoje
žepe, zakaj tako kričijo: daj, daj,
če ne te bo hudič vzel! Tudi trdi
možakar, da je župnijsko društvo,
ki ima blagajnika in druge urad-
nike. Jaz temu ne oporekam, vem
pa, da morajo ti uradniki tako
plesati, kakor jim zvižgajo "go-
spudje." Če pa misli primerjati
župnijo z našimi podpornimi dru-
štvi, je to zelo ponesrečena pri-
mera. Pri podpornih društvih do-
bi član za primeren mesečen pri-
spevek bolniško podporo v sluč-
ju bolezni, odškodnino za izgubo
zdravih udov, njih družine ali so-
rodniki pa smrtnino v slučaju
smrti. Kaj dobi od cerkve? Men-
da podporo ali sedež na onem sve-
tu, o katerem se ni nihče dokazal,
da res eksistira. Malo hokus-po-
kusa pri pogrebu, če umrje revež
in nekoliko več, če umrje župljan,
ki ima več petakov, to je vse. Na
njegovo trditve, da je dolžnost
dušnih pastirjev poročati svoje-
mu škofu o finančnem stanju
župnije, bi pripomnil, da tudi
škofje niso nikak nadzemska bi-
tja. Kdo ne ve, kaj je počenjala
znana Vodiška Johana s teletjo
krvjo? Ljubljanski škof je vedel
za to in z njegovo vednostjo je
vlekla za nos nevedno kmetsko
ljudstvo cele dežele, da je nosilo
težko prislužene kronce v nena-
sitno farovski malho: Ali je Rev.
Berk kdaj čital knjižico "Skri-
vnosti clevelandskega župnika"?
Kje je dotični črni krokar dobil
tistih dvanaest tisoč dolarjev,
ktere je plačal črtiljci "Tihosla-
vi"? Ali jih je prislužil s po-
štenim delom ali so mu jih nano-
sili nerazodni backi? Ali je bi-
lo tistih dvanaest tisočakov daro-
vanih za lepo "Tihoslavo", da
je lahko šla uživati "zasluženo"
pokojo — kam tega mi navadni
zemljani seveda ne vemo. Ali niso
bili tisti tisočaki darovani za cer-
kev? V čigav žep so torej šli?

Kar se tiče tistega društvene-
ga tajnika, ki je stanoval v Col-
linwoodu, vem le toliko, da ni od-
nesel nobenemu podpornemu
društvu nikake vsote.

Kar se tiče moje pameti ali ne-
umnosti, bodite brez skrbi. Toliko
pameti imam, da ne nosim svojih
težko prislužene centov v globo-
ke žepe "gospodov". Po vaših
nazorih so seveda pametni tisti,
ki svoje krvavo prislužene novce
znosijo vam, pa če tudi doma

stradajo in zmrzujejo njih otroci
ni žene. Kaj je vam o mari, saj
vi lepo v naslonjačih sedite in
kar po dve strežnici imate, poleg
tega se pa še postavite, da ste
Kristovi namestniki. Nikjer pa
nisem še čital, da bi bil Krist za
svoje nauke zahteval kako plačo,
da bi bernil denar, si preskrbel
vse življenske udobnosti in zmer-
jal one, ki vas ne podpirajo z
vsemi mogočimi priimki "koščan-
skega" kalibra, kakor delate vi.
Niti po najbolj zamazanih bezi-
cah in pivnicah se ne sliši bolj
surovih psov, kakor iz ust ali
izpod peresa ljudi, ki hočejo biti
Kristovi namestniki. Zakaj pa
vam tako mrzi nedolžno ime trot?
Saj so vendar troti tisti, ki brez
dela srkajo sladki med, ktere-
ga nanosijo skupaj marljive bučeli-
ce? Ali nimajo ti troti krasnih
pozicij? Samo srkajo sladki med,
bučelice ga pa skup nosijo. Seve-
da njih konec vam ni všeč. Ko
bučelice spoznajo, da troti niso
za nobeno drugo delo, kot da pi-
jejo s trdom nabrani med, jih iz-
tirajo iz panja in trdi mrzli svet,
če: če hočete živeti, nabirajte si
strd sami!

"Ako bi duhovnikom bilo za
denar, potem bi s svojim znanjem
si lahko izbrali drugi poklic",
pravite. Meni se pa zdi, da za
tako surovo in neotesano zmerja-
nje, je potrebno zelo, zelo malo
znanja!

Kar se mene tiče, ne bom hiki-
lil v cerkev, ne za poroko, ne za
kaj drugega in nobenega duhov-
na ne bom ponoči klical k sebi;
zaradi mene bo lahko spal celo
noč. Kar pa drugi storijo brez
moje vednosti in brez moje zahte-

ve, za tisto ne morem biti odgovo-
ren. — Pravite nadalje, da naj si
postavimo svoje templje, vas pa
pustimo v miru. Well, kdo pa je
postavil cerkve? Ali jih niso de-
lavec? Koliko ste dali za nje vi,
ki hočete biti zdaj tam absolutni
gospodarji? — To je moj prvi in
zadnji odgovor na izbruhe v vaši
cunji. V nadaljnjo polemiko se
ne bom spuščal, ker je res škoda
papirja, da bi ga mazal radi neke-
ga Berka.

Sedaj pa še nekoliko odgovora
onemu cerkvenemu odborniku ki
se zaletava v mene v že prej ome-
njeni clevelandski cunji. Mož je
cerkveni odbornik in mu ni prav
ker sem imenoval vsoto 780 do-
larjev, za katero je tukajšnji dušni
pastir ostrigel svoje ovce pri ko-
lekti. Moje mnenje je, da to ni
nič hudega, če se take stvari v
javnost dajo. Prepričan sem pa
tudi, če bi bili vsi takega mišlje-
nja, kot sem jaz, ne stala bi tu-
kaj cerkev, ker je sploh ni tre-
ba. Kar potrebujemo so šole, ci-
talnice, knjižnice, predavanja
itd. Cerkev služi samo za pone-
umljevanje, kjer se vtepajo lju-
dem v glavo pripovedke iz pre-
teklosti in bajke o prihodnosti,
kterih ne more nihče dokazati in
jih ne bo mogel nikoli. Gospod
cerkveni odbornik trdi nadalje,
da se je plačalo dva tisoč in dve
sto dolarjev dolga. Pred mano pa
leži številka "Sloge", v kateri je
označena cela vsota od leta 1916,
namreč \$9,068.80, stroški pa zna-
šajo \$8,844.96. Res so naredili
malo lopo, katero imenujejo šola,
pa tista ne stane toliko. V čigav
žep je šla torej ostala vsota? Si-
cer pa ne vem kaj potrebujemo
dve šoli. Saj imamo tu javno šo-
lo, za katero je treba plačati pri-
davih in v kateri se otroci v res-
nici kaj naučijo, zakaj potem še
posebej plačevati za cerkveno šo-
lo. — Oponaša se mi tudi, da svo-
jege dopisa ne morem drugače
končati, da vdarim po dušnih pa-
stirjih. Na to odgovarjam, da
sem jaz vedno in povsod proti
temi in nazadnjaštvu in proti te-
mu, da se meče ljudem pesek v
oči, da se jih zamore še v naprej
izkoriščati. Priznam tudi rad cer-
kvenemu odborniku, da me go-
spod nimajo zapisanega v svojih
bukvah, ker ne maram biti zapi-
san za farovski zidovjem, še
manj pa, da bi notri hodil. Pri-
znam tudi, da cerkev z duhovni-
ki bode še stala nekaj časa, ali
tla se čimdalje bolj majojo in pri-
šel bo čas, ko se bo vse skupaj
zrušilo v staro šaro, kamor spada.
Če bo g. cerkveni odbornik hotel
še dopisovati ima zopet dovolj
gradiiva v št. 3 Glas Svobode. Če
nima lista, lahko pride k meni
ponj na 724 E. 162. St. Jaz pa ne
bom več polemiziral z njim.

John Matjazich.

Gospodarstvo, gospo- dinjstvo in znanstvo.

Piše W. B.

Zimska oskrba živine.

Zadnjič smo razpravljali v tem
oddelku o "silo". In ker je silo
glavni pripomoček za uspešno ži-
vinorejo in uspešno mlekarstvo,
povdarjamo in priporočamo ope-
tovano, naj vsak slovenski živi-
norejec preskrbi "silo" kakor bi-
tro mu je mogoče. Mi se zaveda-
mo v polni meri, da bo večina se-
danjih slovenskih industrijskih
delavcev enkrat kmetovala. In
kolikor je nam mogoče, hočemo
pomagati z nasveti, da bodo na-
kmetovalci dosegli z njih delom
in podviganjem dobiček in blago-
stanje. Priporočali smo rojakom,
da se naj posvetijo živinoreji, da
naj drže hleve snažne, suhe, svile
in zračne, da naj se poslužujejo
čistokrvnih bikov, da naj si naba-
vijo "silo." S temi gospodar-
skimi nasveti in sredstvi mora ži-
vinorejce delati dobro življenje
in tudi denar. Vendar to še ni
vse. Sedaj je zima; živina je naj-
več v hlevih; narava jo ne sniži
kot na paši, zato jo mora snaži-
ti človek.

Znanstvene preskušnje so do-
gnale, da vspevajo snažne kra-
ve bolj in dajo več mleka kot
krave, za kojih telesno snago se
ne briga. Če so kožne luknjice za-
mažene s prahom, blatom, da znoj
ne more iz njih, je kravji preba-
ni organizem slab, in slabi so do-
hodki od krave. Snažne krave so
bolje počitijo kot nesnažne, vseh
česar je njih pridelek — mleko
— obilnejši in boljši. To je za do-
brega gospodarja zadostni vzrok,
da bo krave čistil, snižil, in si-
cer vsaki dan in ne le včasih.

Pri nas obrišemo zjutraj krave
s cunjjo predno jih molzemo. To
storiš jaz sam. Pa ne zato, da bi
jih znal bolje obrisati nego kateri
drugi, marveč zato, da vem za go-
tovo, da so obrisane. To storiš
precej, ko so dobile krmo. Po za-
juterku pa rabimo "strigel" in
krtačo, in jih osnažimo kakor se
snaži konje — vse tudi noge in
rep. To vzame nekoliko časa, a de-
lo se izplača — živina je lepša,
zdravejša in taka živina je goto-
vo boljša za mleko kot zanemarje-
na, nesnažna živina.

Okoli devete ure napajam krave,
in če je lep dan, jih pustim
zunaj uro ali dve, da se spreho-
dijo in solnčijo. Sveži zrak in gi-
banje jim gotovo dobro tedi, in kar
jim do dobro, gotovo tudi dobro
vpliva na množino mleka. Ob sla-
bem vremenu jih denem takoj po
napajanju v hlev.

(Konec prihodnjic).

Na adresi "Ave Marije".

Sledeče pismo sicer sodi med
dopise, toda priobčujemo ga na
posebnem mestu, ker slučajno
vsebuje neka pojasnila patru Ka-
zimirju Zakrajškju.

Mascoutah, Ill., 16. jan. — Ce-
njeni br. urednik "Prosvete"!
Ravno danes sem čital vaš odgo-
vor "Ave Mariji", kar se tiče
pok. sobr. Andy Dernovskega. Že-
lim stvar nekoliko pojasniti. Der-
novšek je bil dober fant ob času,
ko je pristopil k S. N. P. J., do-
ber in pošten je bil ves čas, dok-
ler se ni seznanil z Zofijo Jaklič.
Tedaj je pa postal ves drugačen.
Začel je hoditi v cerkev in k spo-
veli in njegova ljubica ga je celo
pregovorila, da bi bil postal dru-
štvo S. N. P. J., toda njegov skrb-
ni oče se je protivil temu in pla-
čeval assessment zanj. In ona,
Zofka, ki je bila tako pobožna,
mu je še lani (27. jan. 1916) pisa-
la ljubavno pismo. Eno teh pi-
sem imam jaz v rokah in notri
je vse polno "sweetheartov". Kje
se je pobožna Zofka naučila pisa-
ti taka pisma? — Prepričan sem,
da bi bil Dernovšek še danes živ
in dober član S. N. P. J., ako se
ne bi bil nameril na Jakličovo.
Zaljubljen se je bil v mlado trejal-
ko in to mu je izkopalo prezgod-
nji grob. H koncu naj še ome-
nim, da so našli pri mrtvem Der-
novškju — rožnivece.

Peter Zakrajšek naj bo kar ti-
ho s svojo "Ave Marijo", kajti
nikjer ni toliko hinavstva in hu-
dobnosti kakor ravno pod plaš-
čem svete pobožnosti.

John Založnik.

"PROSVETA" prinaša splošne
vesti, zanimive
števila in lepe poročila vseh dan, ne
samo ob srečah. Naročite se!

rojska vojna in vesti iz inozemstva.

(Nadaljevanje iz prve strani)

v nočnem napadu iztirale Nemci iz Gerles, južnozapadno od izra reke Rinnik, kjer so tudi lenile dve strojni puški; pozneje je sovražnik z veliko premočjo vstopal in naše čete so se naknile in vasi. Naš ožen je uvel sovražnika, južnozapadno od Gerles. V okoliščini železnice Kimpolung so Nemci našli naše pozicije severno od vije 4285, ali ožen naših topov je vrzel nazaj. Sovražnik je napadel Rumunce južno od Pralte in južno od toč, kjer se stekata reki Kasino in rus, ali brez uspeha. Moral se umakniti v neredu.

severna fronta: V Galiciji je večeraj močan infanterijski ožen y okoliščini železnice Zborov, ven ene kompanije, ki je bila selena južno od vasi Janica ob Bistrici ni bilo naše vojaštvo ladeto valed tega ognja.

Berlin, 18. jan. — Rumunska anta: V istočnih Karpatih so oddelki udri v ruske zakope so Komana, severno od Zlate trice, in ujeli več Rusov. Med ino in Sušico nadaljujejo Ru- in Rumunje s svojimi ljutimi adji na naše hribovite pozicije, ere smo jim vzeli pred krat- . Edino na enem hribu so pri- bili nekaj tal, drugod so pa bi- docela odbiti. V močvirnatih anah na fronti maršala Mack- ena so turške čete ostavile ne- pozicij blizu Vadeni med Bra- in Galacem. To se je izvršilo ukaz poveljstva, ker je so- žnik pritiskal s številno pre- . Čete so se umaknile v je glavne pozicije. Rusi, ki so dirljivi proti Laburteji, so bili vljeni po našem ognju.

severna ruska fronta: Večeraj oldne so Rusi po silovitem škem bombardiranju napadli e pozicije južno od Smorgona; adji so bili odbiti. Sovražnik, e pridri ozko fronto, je bil nazaj in bojišče za njim je posuto z ruskimi mrlji.

London, 18. jan. — Večeraj so čete napadle po artilerijski paraciji in okupirale linijo škkih postojank severno od puertha ob Anere in s tem nam prišlo v roke 600 jardov ozem- . Sovražni protinapad je bil ohljen in zdaj se vrši konsoli- ranje zajetih pozicij. Naše iz- so bile majhne. Zapadno lensa in južno od Cit Calon- so naše čete naskočile linijo množnih zakopov in uničile izdol- in druge naprave; škoda sov- bila velika. V zvezi s temi o- nacijami smo razstrelili mino z rim uspehom. Zelo vpešen pad so izvršile tudi kanadske e severnoiztočno od Cit Calon- ki so planile v nemške zaka- na 700 jardov široki fronti in odrle 300 jardov daleč do dru- linije. Vse izdolbine in nemš- zakopih so bile uničene. Na- strojne puške in artilerija je delovala pri teh upadih. Naše rube so neznatne.

Pariz, 18. jan. — Artilerijska tivnost je bila normalna na vsi onti. V okoliščini Somme smo po- ali v beg nekaj nemških oddel- av, ki so skušali prodreti naše je iztočno od Cleri in južno od schesa. Po eksploziji mine v Espargesu so Nemci izvršili kaj manjših napadov, toda bili e odbiti na vsi črti.

Berlin, 18. jan. — Artilerijski boji na zapadni fronti so bili v vroči kot po navadi. Naše artilerije so preprečile sovražen u- ed v okolici Ypresa. Naše pa- alje so uspešno izpeljale izpade go Le Sarsa, Guedecourta in za- dno od Peronne. V okoliščini rduna so naši hanoverski peči rli v sovražno pozicijo na hri- a Combres, kjer smo razstrelili no. Vojaki so premagali za- pno garnizijo in se vrnili z več etniki.

Rim, 18. jan. — Slabo vreme zmiraj zadržuje bojevanje ma- ne na vsi fronti. Na Krasu so ke patrulje metale bombe v so- ražne zakope in tije nekaj Av- rijejev.

NEMOČJA SE HOČE MAČE- VATI.

Berlin, 18. jan. (Brezlično). — Večeraj je bilo uradno razglašeno la se je nemška vlada odločila za represalije napram francoskim ujetnikom iz vzroka, ker na Fran-

coskem držijo nemške vojne ujet- niki pod ognjem nemških topov. Nemška vlada je potem švjece o- pozorila francosko vlado, da naj neha s takim postopanjem napram nemškim ujetnikom, toda ker se zadnja ne zmeni za opomin, hoče Nemčija storiti tako s francoski- mi bojnimi ujetniki. To se bo na- daljevalo toliko časa, dokler Francija ne umakne nemških u- jetnikov iz bojne fronte.

RUSKA ODVAJA MOŠKO PRE- RIVALSTVO IZ GALICIE.

Berlin, 18. jan. (Brezlično). — "Cologne Gazette" ima poročilo, ki izkira iz ruskih ujetnikov, da so pričeli Rusi odvajati v Rusijo vse moške od petnajstega do štiridesetega leta iz okupiranih kra-jev v Galiciji in Bukovini.

66 ZAVRŽENIH EROPLANOV JE PADLO V DECEMBRU.

Berlin, 18. jan. — Uradno se poroča, da so zavezniki izgubili 66 eroplanov na raznih frontah v decembru. Med temi je bilo dva- indvajset uplenjenih. Centralni zavezniki so v tem času izgubili 17 eroplanov.

Širom Amerike.

AMERIŠKA VLADA JE ODDA- LA DOBAVO GRANAT AN- GLEŠKIM TVRDKAM.

Washington, D. C., 18. jan. — Mornariški tajnik Daniels je od- dal dobavo 14 in 16 palenih gran- tat angleški tvrdki Hadfields Li- mited. Granate bodo stale \$3,141,000.

Ponudba ameriških tvrdk je bi- la pri granati za \$200 višja kot angleške tvrdke. Mornariški taj- nik Daniels izjavlja, da se je tr- dil doseči nižjo ceno pri ameri- kih tvrdkah, a vsi taki poizkusi ni- so imeli uspeha. Gospodje so se odločili, da hočejo imeti toliko in toliko profita in od njega niso hoteli popustiti centa.

Privatne ladjedelniske družbe so glede profita zelo kočljive in e gre za profit, nima nanje pa- triotizem najmanjšega vpliva. Kongresnemu odseku so predloži- le svoje želje z ozirom na gradnjo križarjev in izjavile so, da bo mor- alni kongres k \$16,500,000, ki so določeni za vsakega križarja, do- dati še lepe tisočake, da bodo kri- žarje gradili. Gospodje se izgovar- jajo, da je termin za gradnjo kri- žarjev prekratek, v mislih imajo seveda pa profit. Odkar se pogar- jajo za gradnjo križarjev, so slek- li patriotično suknjo in jo obesili na klin. Zavili so se v plašč pre- metenega trgovca in neizprosno tirjajo profit.

RAZGALJENJE BORZNEGA ŠKANDALA USTAVLJENO ZA NEKAJ ČASA.

Washington, D. C., 18. jan. — Kongresni odsek je dobil pravico, da podaljša zaslišavanje o hor- nem škandalu za trideset dni in nastavi advokata in izvedence v borznih močetarstvih, da izprašuje jo in zaslišujejo priče. S tem je preiskava borznega škandala za- časno ustavljena, ker mora odsek najeti sposobne ljudi.

Zaslišavanje ostane najbrž od- loženo, dokler ne bodo izdelani novi načrti. Finančnikom in ban- kirjem, ki so bili poklicani, da se jih zasliši kot priče, se najbrž naroči, da naj grede domov in se naj vrnejo, ko dobe zopet poziv- nico.

Kongresni odsek se je posveto- val, katerega advokata naj naj- mejo, ni pa prišel do zaključka. Republikanski kongres. Focht iz Pennsilvanije je dejal, da je preiskava "velika farsa" in je proglasil Lawsons za navihane iz Wall Streeta. Priporočal je, da naj si kongres roke umije in vrže proč vse evidenco kot ničvredno in pokvarjeno blago.

ZAGONETEN UMOR.

Indianapolis, Ind., 18. jan. — Detektivi so do sedaj malo izve- dli, kdo je umoril 21letnega Sir- ca Aleksander, pirij Habousa, ki so ga našli v njegovi grociji s skoraj odsekan o glavo. Policija meni, da je Habous postal žrtve krvne osvete, ki je de- pri Sirih v navadi. Znamenja na vratu žrtve dokazujejo, da ga je morilec zagrabil za goltance in potem ga je vsakal z mesno sek- čo prek tilnika. To je način, po

katerem Sirci more svoje izbrane žrtve. Morilec najprvo napol- day svojo žrtve, potem se pa po- služi ostrega instrumenta, da ji odreže glavo.

Denar v predalu je ostal nedo- taknjen.

STAVKA HIŠNIKOV.

Chicago, Ill., 18. januarja. — Stavka hišnikov je v apartment- nih hišah povzročila velik nered, ker ni bilo nikogar, ki bi oskrbo- val parno kurjavo. Postaviti so morali peči na olje in plin, da sta- novniki niso trpeli vsled mraza.

Stavka hišnikov se vsi mirno in v redu. Zgodaj jutraj so hi- šniki pokrili ogenj pod parnimi kotli, da se ne more dogoditi kak- šna nesreča; potem so pa pustili delo.

ZAKON ZA PRIVATNE BANKE.

Springfield, Ill., 18. januarja. V sedanjem zasedanju legislature bodo sprejeli zakon za privatne banke. Zakonski načrt še ni znan, vvedelo se je le toliko izza kulis, da pridejo vse privatne banke pod državno nadzorstvo in da bo novi zakon tak, da bo odpravil usta- novljanje privatnih bank.

SOCIALISTIČNA ORGANIZA- CIJA V DULUTHU JE IME- NOVALA KANDIDATE.

Duluth, Minn., 18. januarja. — Tukajšnja socialistična organiza- cija se pripravlja za mestne volit- ve. Na shodu v dvorani Tarma, 109 West Superior St., so bili iz- voljeni sledeči kandidati.

Everett N. Edes, hišnik v bol- nišnici sv. Luksa, za župana; Char- les McKinnon, delavec, in Ender Johnson, grocerist, za mestna ko- misarja.

Pri volitvah pred štirimi leti so socialistični kandidati dobili 2,000 glasov. Pred dvema letoma socialistična stranka ni imela svo- jih kandidatov. Socialisti upa- jo, da dobe pri letošnjih mnogo več glasov kot pred štirimi leti.

Springfield, Ill., 18. januarja. Za vzdrževanje urada generalnega pravdnika Brundaga ni denarja. V blagajni je takšna suša, da je go- verner Lawden sporočil zbornici, da naj takoj dovoli potrebni de- nar za generalnega pravdnika.

Denver, Colo., 18. januarja.

Dva neznanca, ki sta se hotela peljati zastoj z tovornim vlakom na Union Pacific železnici, sta blizu Kimballa, Nebrs., ustrelila sprevočnika Cicero Allena in za- vržeta Otto B. Jonesa, ker sta ju podila z vlaka. Morilec so prijeli in se nahajata v ječi v Kimballu.

New York, 18. januarja.

Tatovi so ukradli v finančnem dis- triktu \$9,000 v gotovini in za \$3,000 draguljev. Očividno se ta- tovi norčujejo iz policije, ker po- licija izjavlja, da aretira vsakega viteza svedra, ko stopi v finan- čni distrikt.

Marion, Ind., 18. januarja.

Frank Englisha imajo v tukajš- njem zaporu, da dovrši mrljski o- glečnik svojo preiskavo. English je obtožen, da je zastupil svojo taččo Margaret Hoover v Gas.

English seveda trdi, da je ne- dolžen in da je njegov tast Wil- liam Arthur Hoover en dan pred smrtjo tačče dejal, da ji želi, da bi bila v peklu.

English trdi, da je videl tasta, kako je dejal bel prašek v škode- lico svoje žene. Hoover trdi, da je nedolžen in da je povest nje- govega zeta navadna izmišljoti- na.

Kokomo, Ind., 18. januarja.

Velika porota je obtožila Barney Kellyja, bivšega policijskega na- čelnika ob času županovanja Ge- orge W. Stidgerja, da je prodajal na tihotapski način opojne pijače.

Spencer, Ind., 18. januarja.

24letni mrs. Edith Davis se je vne- la obloka, ko je stala blizu razbe- ljene peči. Dobila je tako težke opekline, da je za njim umrla.

Leavenworth, Kans., 18. jan.

Trije kapitani zvezne armade Armstrong, Gallup in Graham so bili izključeni iz armade, ker so risali rezervacije Fort Leaven- wortha in so oddali risbe kot njih lastnino.

Seattle, Wash., 18. januarja. — V jovski sezoni, ki je pričela 15.

septembra in je trajala do 15. ja- nuarja, je našlo v državi Wash- ington deset loveev smrt. Dva sta bila ustreljena od tovarišev, štir- je so ustrelili sebe po nesreči, dva sta zmrznila, dva druga sta izvr- šila samomor, da nista zmrznila.

Hibbing, Minn., 18. januarja.

Pomočni lovski čuvaj Fred Ven- ling je zasačil John Turkea, ko je ustrelil srno. Oplazil je lovskega čuvaja po glavi in zbežal. Kasneje so ga prijeli in sodnik Hanson v Grand Rapidsu ga je obsodil na trideset dni zapora. Ko zapusti zapor, ga čaka zopet aretacija. Mogoče pride radi napada na lov- skega čuvaja pred veleporoto.

Salem, Ore., 18. januarja.

Oregonskemu senatu je bila pre- dložena protijaponska predloga, ki je podobna predlogi v Kalifor- niji in ki bi kmalu izvala medna- rodne zapletljaje.

Zakonska predloga prepovedu- je Hindujem, Kitajcem in Japon- cem podedovati posestva. Sodiš- če ima prditi posestvo in denar izročiti dedičem.

Richmond, Ind., 18. januarja.

27letni Grover Castner je oddal tri strele na svojo taččo Ema Ma- son, potem je pa izvršil samomor. Kroglice niso zadele tačče.

Washington, D. C., 18. januarja.

Trgovski departament na- znanja, da je Argentina v prvih devetih mesecih lanskega leta ku- pila za \$100,000 več blaga v Zdu- ženih državah kot v Veliki Bri- taniiji. Preje je Argentina vedno kupila več blaga v Veliki Brita- niji, kot v Združenih državah.

Cleveland, O., 18. januarja.

Nar. Doma so izvoljeni sledeči: Predsednik Dr. F. J. Kern, pod- predsednik Josip Kalan, tajnik Fr. Hudovernik, blagajnik Fr. Bittala, nadzorni odbor: Matt Pe- trovich, Fr. Černe, Ignac Smuk, Finančni odbor: L. J. Pire, Louis Oražem, John N. Rogelj, Frank Somrak, Fr. Zorich. Stavbeni odbor: Jos. Žele, Fr. Belaj in A. Kuhelj. Direktorij ima seje vsak drugi in četrti petek v mesecu v čitalniških prostorih.

Nabirajte naročnike za dnevnik "Prosveta"!

Kadar nanese pogovor na časo- pise, omenite "Prosveto" in pri- dobite naročnika, kdor še ni. List stane le \$3. na leto in \$1.50 za pol leta.

NAJBOLJA TRGOVINA OPOJ- NIH PIJAČ V AMERIKI.

Naročite vse pijače pri nas po pošti. Ekspres vam jih prinese v hišo.

Rudeč ri. Whiskey \$2 \$2.50 \$3.00
Bel ri. Whiskey \$2. \$2.50 \$3.00
Rum (rdeč) \$2. \$2.50 \$3.00
Gin ali Brinjevec \$2. \$2.50 \$3.00
Kimal \$2. 2.50 \$3.00
Anisette \$2. \$2.05 \$3.00
Rosolijo 2. \$2.50 \$3.00
Vinski spirit \$3. \$3.50 \$4.00
Vina sladka ali
kisa \$1. \$1.50 \$2.00

Pišite po natančni cenik whi- skeya, vina, okrepčujočih pijač i. t. d. Mi plačamo ekspresne ali železniške stroške, ako naročite za \$5.00 ali več na vse kraje iztočno od Mississippi reke. Naročite ti- skovine, zalepke, zidne koledarje, kupice za žganje, odpiralce, vse do- bite brezplačno s naročilom.

Denar pošljite po pošti ali v pri- poročenemu pismu.

C. F. ZARUBA & CO.
318 THIRD AVENUE.
Dep. Fr.

PITTSBURGH, P. A.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Podporne - Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois

UPRAVNI ODBOR:
Predsednik: John Vogrič, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jozef Kuhelj, 9409 Ewing ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zaplanikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADOBNI ODBOR:
Jozef Ambrožič, 351 box, Cantonburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Absay Ave., Rock Springs, Wyo.

POBODNI ODBOR:
Anton Hraat, 811-95th Ave., New Duluth, Minn.
Jozef Radšček, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pieteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.

UREDNIK "PROSVETE":
Jozef Zaveršnik.

VEROVNI KRAVNIK:
F. J. Kern, M. D., 6308 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE KADRE IN STVARI, ki se udeležijo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošljajo na naslov:
TAJNISTVO S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDU GENERALNEGA POSLOVANJA se pošljajo na naslov:
JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Cantonburg, Pa.

KADRE PREPRIČLIVE VERNOSTI, ki sta jih rešili prve in druge in- stanca, se pošljajo na naslov:
ANTON HRAAT, 811-95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, naprave, članki, razprave itd. na "Prosveto" se pošljajo na naslov:
UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglaš, se pošljajo na naslov:
"UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravišstvo "Prosvete" ne rabite imen urednikov, marveč napišite naslov, ko je to naved- ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vršijo vsako prvo sredo in tretjo četrtak v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

POZOR ROJAKI!
Naznanjam rojakom, da sem odprl trgovino z mešanim blagom in se pripravim za obilen obisk. — Vsakemu bom hvaležno postre- gel po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
HERMINIE, PA.

DELO DOBE

livarji (modlarji) na beno ali pa na skviser stroju. Dolgo trajajo- če delo: prve vrste plača. Terra Haute Mall. and Mfg. Co., Terra Haute, Ind.

Priporočam

svojo gostilno v obisk vsem Slo- vencem in Hrvatom v okolici Youngstown, O. Kadar potujete skoli mesto ali po opravku, se o- glasite pri meni. Imam raznovr- stne dobre pijače, sveže pivo brin- jevec, alivovec, viasky, smotke itd.

Jozef Cigola, R. 597 Federal St. Youngstown, O.

ROBERT W. LAYER

ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago, ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slo- vencem za izdelovanje stavbinskih načrtov.

Tel. Franklin 5601
TEL. NA DOMU AUSTIN 85003

NORTH SIDE STATE BANK

ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Mi pošljamo denar vatin pristojnem v staro domovino po najnižjih cenah.

Plačujemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.

Motna, Konvencionalna in Narodna Institucija.

Pošiljateljem denarja!

Še vedno se lahko denar pošlje v staro domovino po brezplačnem brzojavu in potem pošte, toda sprejemamo ga le pod pogojem, da se valed vojne mo- goče izplača z zamudo.

Denar ne bo v nobenem slučaju izgubljen, ampak nastati zamorejo le zamude.

Po brezplačnem brzojavu se zamore poslati le okroglice zneske po sto, na primer 100, 200, 300, 400, 500, 600 in tako dalje do deset tisoč kron. Za brzojavne stroške je najboljšje, da se nam pošlje \$4 za vsak naslov; ako bo- de kaj premanjena, bomo poslali nazaj, oziroma pisali za primanjkljaj.

O ozirom na sedanje razmere, ker se veljava denarja skoraj vsak dan izpremeni, nam je nemogoče za oddaljene kraje priobčevati natančne cene denarja, ter bomo od zdaj naprej do preklica računali krone po ceni, kakor bode naznanjena v listu "Glas Naroda" isti dan, ko nam dope v roke denar, mogoče tudi po nižji ceni, za slučaj, da bi razmere nanesele tako.

Kdor želi, da se izplačilo izvrši po brezplačnem brzojavu, naj pripomni na denarni nakaznici "pošlje naj se brzojavno".

TVRDKA FRANK SAKSER,
New York.

82 Cortlandt Street,

ŠESTINDVAJSET IN ENA.

Poema. Spisal Maksim Gorkij.

(Nadaljevanje)

Oni so se oblačili ob nedeljah in praznikih ter prostih časih v moderne suknje in čevlje na škrip, dva sta imela harmoniko, in vsi so hodili v mestni vrt četat. A mi smo nosili na sebi umazane eunje in copate ali cikle na nogah. Nas polica ni puščala v mestni vrt; — ali smo torej mogli ljubiti zemeljake?

Kar zvemo nekega dne, da se je njih pek vdol pijači, da ga je gospodar odlovil in najel že drugega, in da je bil ta poprej — vojak, da hodi v atlasnem životku in nosi zlato verižico pri uri. Radovedni smo bili videti takega gizdalina in nadejaje se, da ga kje zagledamo, smo letali neprestano drug za drugim na dvorišče.

Toda prišel je sam v našo delavnico. Z nogo je udaril ob vrata, jih odprl ter jih pustil na stečaj odprta. Potem je stopil na prag in smehljaje nam je rekel:

"Bog daj! Na zdravje, fantje!"

Mrzli zrak se je v gostem dimastem oblaku vrget skozi vrata, ovijajoč se mu okrog nog, a on je stal na pragu, zrl odzgoraj na nas, in izpod njegovih plavkih, spretno zasukanih brkov so se bleščali veliki, rumenkasti zobje. Životnik je imel v resnici neke posebne vrste — sinje barve, z našimi rožnati, ves se je nekako svetil, a gumbi na njem so bili iz nekakih rdečih kamenčkov. Tudi verižico je imel.

Lep je bil ta vojak, tako visok, zdrav rdečih lic, in velike, svetle oči so mu gledale izpod čela dobro — ljubezljivo in jasno. Na glavi je imel belu, trdo naškrobano čepico, a izpod čistejšega predpasnika brez najmanjšega madeža so gledali modni, zoženi, svetlo zlikani čevlji.

Naš pek ga je spoštljivo poprosil, naj bi zapri vrata; počasi jih je zaprl in nas začel izpraševati o gospodarju. Mi smo mu drug pred drugim pravili, da je naš gospodar pretkanec, stikač, zločed in mučitelj — vse kar je bilo mogoče in treba povedati, o njem, kar pa se ne da napisati tukaj. Vojak nas je poslušal, gibal z brki in nas opazoval z mehkim, svetlim pogledom.

"Ali imate tu mnogo deklet . . ." je vprašal nepričakovano.

Nekateri izmed nas so se spoštljivo zasmejali, drugi so naredili sladke obraze, nekdo je pokazal vojaku, da jih je v hiši — devet komadov.

"Ali jih — ljubite?" je vprašal vojak, mežikajoč z očesom.

Zopet smo se spoštljivo zasmejali, ne preveč glasno in z nekakim smehom iz zadrege . . . Nekateri bi se bil hotel pokazati vojaku prav takega smelega dečka, kakor je bil on, a nihče se ni znal in nihče ni mogel. Nekdo je pripriznil to in tiho rekel:

"Kako bi mi . . ."

"Seveda vam je to težko!" je govoril vojak prepričan in nas pazljivo motril. . . "Vi nimate takega . . . takega . . . Tiste manire . . . vnanjega pogleda, se pravi . . . v redu niste! A ženska — ona ljubi na človeku vnanost nad vse. Za njo je, da se ima pošten korpus . . . da je vse — akkurat! In zraven tega ima ženska rada moč . . . da je roka — takakje."

Vojak je potegnil iz žepa desnico z zaleknjenimi rokavi, do komolca golo in nam jo je pokazal . . . Roka je bila bela, silna, poračena s svetlo, zlatorumenkasto volno.

"Noga, prsi — vse da je trdo, močno . . . In potem pa — da je človek oblečen, kakor gre . . . kakor zahteva lepota stvari . . . Mene, postavim — ženske ljubijo. Jaz jih ne kličem, jim ne namigavam — same od sebe se mi občeja na vrat, po pet hkratu . . ."

Prisedel je na vrečo moke in dolgo pripovedoval, kako ga imajo ženske rade in kako hbrro se peča z njimi. Nato je odšel, in ko so vrata zaškrpala za njim in se zaprla, smo mi dolgo molčali v mislih nanj in na njegove pripovedi. Potem pa smo pričeli vsi naenkrat govoriti, in precej se je izkazalo, da nam je vsem ugajal. Tako preprosto je in galant — pride, posedi in se pomeni. K nam ni prihajal nihče in nihče se ni razgovarjal z nami tako, po prijateljsko . . . In vsi smo govorili o njem in njegovih prihodnjih uspehih pri zlatoveziljah, ki so, sredujoč nas na dvorišču, zaničljivo vihale nosove in se nas na daleč izogibale, ali pa se nesle naravnost proti nam, kakor da bi nas ne bilo na njih cesti. A mi smo imeli vedno le zabavo z njimi, naj so hodile po dvorišču ali mimo naših oken — po rimi v nekih posebne vrste čepicah in kožuhčkah, a po leti — v slamnikih, s cvetjem in z barvastimi solnčniki v rokah. Zato smo med seboj tako govorili o teh dekletih, da bi jim bila vzkipela kri od srca in jeze, če bi nas bile slišale . . .

"Vendar, da bi tudi Tanjuške . . . ne ispri-dil!" je dejal naenkrat pek v skrbeh.

Vsi smo utihnili, pobiti vsled teh besed. Na Tanjo smo bili nekako pozabili: zdelo se nam je, kakor da bi jo vojak pred nami zagradil s svojo močno, lepo postavo. Pozneje je vstal glasen prepričan: eni so govorili, da se Tanja ne spusti v kaj takega, drugi so trdili, da vojaku ne odoli, tretji so napovedovali predlagali, ako se vojak prične vsiljevati Tanji, da se mu v tem slučaju — polomi jo rebra. In slednjič so vsi sklenili opazovati vojak in Tanjo, opozoriti deklete, naj se ga varuje . . . To je končalo prepire.

Preteklo je mesec dni; vojak je pikel žemlje, četel z zlatoveziljami, pogosto se oglašal v naši delavnici, a o zmagah nad dekletimi ni pravil nič, ampak neprestano si je vihal brke in se sladko oblikoval.

Tanja je prihajala vsako jutro k nam po "kolačke" in bila je kakor vedno vesela, mila in prijazna z nami. Poskušali smo začeti z njo pogovor o vojak — imenovala ga je "zlatasto tele" in mu dajala še druge smešne priimke. To nas je pomirjalo. Ponašali smo se z našo dekliko, videč kako zlatovezilje nore za vojakom. Tanjino razmerje do njega, nas je nekako vse dvigalo, in sami smo pričeli kakor pod vtiskom njegovega razmerja občeati z vojakom malomarneje. A njo smo še bolj ljubili in bolj veselo in bolj prijazno smo jo srečavali v jutrih.

Nekoč pa je prišel vojak k nam malo vinjen. Sedel je in se začel smejeti, a ko smo ga vprašali, čemu se smeje, nam je rekel:

"Dve sta si skočili v lase zavoljo mene . . . Lidijska in Gruska . . . Ka-ako sta se razmrevavili, a? Ha-ha! Ena drugo za lase, pa ob večna tla pa na njo . . . ha-ha! Obraz sta si razkrabali . . . razdrapali se . . . smešno! Zakaj se neki ne morejo babe pošteno obnašati? Zakaj se praskajo? a?"

Sedel je na klopi, zdrav, tako čist in vesel, sedel je in se krohotal brez prestanka. Mi smo molčali. Bil nam je takrat neprijeten, ne da bi vedeli zakaj.

"N-naka! Kakšno srečo imam jaz pri babah! A? Smešno! Samo namignem in — moja je! Vr-raga!"

Njega bele roke, pokrite z lesketajočimi se koeinčami, so se dvignile in zopet padle po kolnih, provzročujoč glasen plask. In gledal je nas s tako prijetno čudečim se pogledom, kakor da bi sam prav dobro ne razumel, zakaj ima tako srečo pri ženskah. Njega tolsti, rdeči obraz se je zadovoljno in srečno svetlil, in fant se je neprenehoma sladko oblikoval.

Naš pek je silno in ježno potegnil z loparjem po ognjišču in rekel pomenljivo:

"Prava reč je podirati smrečice, pa ti smreko poderi . . ."

"To se pravi — koga ti meni?" je vprašal vojak.

"Ti bi . . ."

"Kaj?"

"Nič . . . mi je že iz misli!"

"Ne, počakaj! Kaj si mislil? Kakšno smreko?"

Pek mu ni odgovorjal, ampak je hitel drgniti z loparjem po peči: nametaval je nanj prekuhane kolače, jemal z njim pečene iz peči ter jih trdo metal na pod, pred fantiče, ki so jih nabirali na rliče. Delal se je, kakor da bi bil pozabil na vojaka in na razgovor z njim. Toda vojak je mahoma postal nemiren. Vstal je na noge in pristopil k peči v nevarnosti, da se natakne s prami ob loparjev drog, ki je brzo švigal po zraku.

"Ne — povedati — katero misliš? Ti si me razžalil . . . Jaz? meni ne uide nobena, ne-e! Ti pa mi mečeš v obraz tako razžaljive besede . . ."

Kazal se je v resnici globoko užaljenega. Menda še ni imel ponašati s čim drugim kakor s svojo umetnostjo, občeati z ženskami; morebiti ni bilo v njem razen te sposobnosti nič živega, in mu je samo to dopuščalo, čutiti se živega človeka.

Dobe se ljudje, katerih najdražje in najboljše v življenju je kakšna bolezen njih duše ali telesa. K njej se zatekajo ves čas svojega življenja in samo od nje žive, trpe vsled nje in se hranijo z njo ter tožijo čez njo drugim in vzbujajo s tem zanimanje bližnjega. Za to prejemljejo od ljudi sočutje, razen tega — nimajo ničesar na svetu. Vzemite jim to bolezen, ozdravite jih, in nesrečni bodo, zato ker izgube edino sredstvo življenja. Prazni postanejo potem. Včasih je človeško življenje tako revno, da je človek nehoti prisiljen ceniti svojo napako in se živeti od nje; lahko bi se naravnost reklo, da so ljudje pogosto pregrešni iz dolgega časa.

Vojak je bil razžaljen, silil je v peka in vpil:

"Ne, ti moraš povedati — kdo?"

"Povedati?" se je zdajci obrnil pek k njemu . . .

"No!"

"Poznaš Tanjo?"

"No!"

"No!"

"No evo ti! Poskusi . . ."

"Jaz?"

"Ti!"

"Njo? To je meni — pf!"

"Bomo videli!"

"Bomo videli! H-ha!"

"Ona ti že . . ."

"Nič več ko mesec dni!"

"Kakšna hvaljiva si ti, vojak!"

"Dva tedna! Boste videli! Kdo je to? Tanj-ka! Pf! . . ."

"No, zdaj pa le pojdi stran . . . si nam v napotje!"

"Dva tedna — in skupaj sva! Ah ti . . ."

"Pojdi, pojdi stran, pravim!"

Naš pek se je mahoma razjaril in zamahnil z loparjem. Vojak se je strmeč izognil udarcu, ozrl se na nas, pomolčal in tiho, zlovesče dejal: "Pa dobro!" Nato je odšel.

Med pričkanjem smo vsi molčali radovedno, kako se bo končalo. Ko pa je vojak odšel, smo vzdignili oživljen, glasen razgovor in šum.

Nekdo je zaklical peku:

"Lepo reč si napravil, Pavel!"

"Delaj pa molči!" je odvrnil pek temno.

Čutili smo, da je vojak v živo zadet, in da Tanji preti nevarnost. Čutili smo to, in v istem času nas je prevzela žgoča, prijetna radovednost — kaj bo? Ali se Tanja obdrži pred vojakom? In skoro vsi smo vikali s prepričanjem:

"Tanjka! Ona se bo! Nje ne vzameš kar tako, z golo roko!"

(Dalje prihodnjič.)

Voditelji kitajskega duševnega življenja.

Přemysl Hájek (Berlin).

(Nadaljevanje.)

Plemeniti človek si uzkuša ohraniti ravnotežje notranjosti, in da se v tem izpopolni, se uči od starih. Kaj je cilj tega izpopolnjevanja, se da posneti iz lastnih besed Konfucijevih: "Pot plemenitega človeka je četveraj; K'ien (Konfucij) ne zna dosedaj niti ene. Kar se zahteva od otroka, da bi s tem ustregel očetu, tega dosedaj gotovo ne zmore. Kar se zahteva od ministra, da bi sem ustregel vladarju, tega dosedaj gotovo ne zmore. Kar se zahteva od prijateljev in tovarišev, tega dosedaj ne zmore človek, da bi to delal prvi."

Te besede pomenijo: Plemeniti človek deluje med ljudmi, ustreza njih zahtevam, pa tudi isto od njih zahteva; je zmeren in ima jasen pojem o razmerju med posameznimi sloji človeške družbe, pravzaprav državnega telesa. Določitev specialnih pravil o tem razmerju tvori drugi del Konfucijevega nauka.

Razmerje žene do moža je karakterizirano po podrejenosti žene: neomozna ženska je podrejena očetu (event. najstarejšemu bratu), omožena ženska možu, vdova najstarejšemu sinu. Te podrejenosti pa ni smatrati za suženstvo. Podrejena je namreč očetu kakor ostala deca, kot soproga ima na skrbi domače gospodarstvo, (dočim mož deluje na zunan) in kot vdova uživa obče spoštovanje.

Kar se tiče razmerja roditeljev in otrok, se more označiti kot brez pogoja vdanost otrok staršem. Vendar pa smejo otroci roditelje pokarati, ako zapazijo pri njih kaj nelepega, seveda z največjo spoštljivostjo. "Služec očetu in materi", je učil Konfucij, jim izlepa prigovarjate. In če tudi vidite, da njih srce ne posluša, jih vendar častite in jim ne kljubujte, če se ne jezite, dasi morda tudi trpite vsled tega."

Smrt roditeljev ne pretrga dolžnosti otrok do njih. Potem morajo po starodavni šegi tri leta po njih žalovati, pri čemer je po besedah Konfucijevih "notranja žal boljša nego zunanje formalnosti."

Tretje razmerje, ki ga je Konfucij določil, namreč spoštljivost mlajših bratov do starejših, je bilo na Kitajskem že od davna v veljavi. Tako velevala kanonična knjiga obredov Liki: "Mlajši sin in njegov mlajši brat morata služiti najstarejšemu sinu direktnega potomca, utemeljitelja rodbine, kakor tudi njegovi ženi." Kadar mlajši brat obogati ali doseže visok urad, mora pred starejšim bratom nastopati prav skomno in spoštljivo. Konfucij je kakor povsod, tako tudi tu svetoval zmerenost in priporočal, naj imajo starejši bratje ozir na mlajše.

Zlasti je Konfucij poudarjal razmerje do prijateljev in tovarišev (zvestob). Tako je rekel: "Kot človek ne imeti zvestobe, pa res ne vem, kako je to mogoče. Ako velik voz nima osi, ako voziček nima prečnice, kako naj se ga spravi dalje?" Zahteva tega razmerja je naglasil a temi besedami: "Imej za temelj odkritost in zvestobo; ne imej prijateljstva s temi, ki niso kakor ti sam, a če si se zmotil, ne boj se premembe, poprave" in: "Česar ne želiš, da bi storili tebi samemu, ne delaj ti drugim."

Kar se tiče zunanega vedenja, ima biti človek med prijatelji resen in vzdržen. Prijateljstvo je le takrat mogoče ohraniti, ako si prijatelj niso slepo zaupljivi, ali pa če si niso kar nezaupljivi. Namen prijateljstva je gneten, ne glede na moralno korist. Zato priporoča Konfucij, da si je treba izbrati prijatelje izmed moralnih ljudi.

Pri razmerju vladarja in podanikov naglašal Konfucij pomen moralne višine vladajočega. Kajti "če je oseba vladarja poštna, gre brez ukazov, ako pa ni, nihče ukazov ne posluša, četudi jih vladar daje."

Ko je Konfucija njegov učence Tsu-ku vprašal zaradi državne uprave, mu je odgovoril: "Sveti jim s svojim vzgledom, uči jih dela", in ko je ta zahteval od mojstra nadaljnje razlage, mu je rekel: "Ne odnehavaj!"

(* Tu je izpuščeno še razmerje med možem in ženo.

Vladar je odgovorel za moralnost svojih podanikov: "Ko bi bil vladar pravi, bi bilo treba samo ene generacije, da bi zavladovala humanost" (t. j. da bi bili ljudje takovi, kakor bi bilo treba, da so").

Če je vladar sam kreposten, se trudi, da poboljša ljudstvo po svojem vzoru, kajti "oblastvo (namreč: dobro) ima poboljševalno." Krepostni vladar smatra svoj dolžnost resno, je pravičen, velikodušen in spoštuje stare šege. On naj nastopa sijajno, ne sme pa biti zapravljiv ljudstvu v škodo. Dolžan je skrbeti ne le za gmetno blagostanje ljudstva, ampak tudi za njegovo izobrazbo.

Izvršujoči organi vlade, uradniki in ministri zlasti, imajo z ozirom na vladarje dolžnost "ne variti, pač pa upirati se", to se pravi: ukaze svojih gospodov izvrševati, pa, le v toliko, v kolikor so ljudstvu v prid. Ker uradniki kot posredovalci med vladarjem in ljudstvom igrajo v državi zelo važno ulogo, naj se jemljejo v urade in se naj tam povišujejo le zmožni ljudje. "Ako povišuješ ravne in odstranjuješ krive, si zmožen, da krive napraviš za ravne. Zato naj vsakdo, predno urad nastopi, prej premišljuje, je li zanj ali ne."

Dolžnost vladarjeva je, da se nasproti ministrom vede dostojno: "Vladar porablja ministra dostojno, minister pa služi vladarja vdano."

S tem končujemo ta kratki obris Konfucijevih naukov. Ko bi jih hotel podrobneje razlagati, bi bilo treba preložiti in tu priobčiti cele manjše kitajske klasike. Za to pa tu ni prostora in ni to niti namen tega instruktivnega članka, čitatelj pa, ki se za to stvar zanima, si bo prečital prevode drugod.**)

Kar se tiče pomena, ki ga imajo nauki Konfucijevi za kitajski narod, treba konstatovati, da so se ti nauki, izišdi iz naroda, v narodu tudi trdno ukorenili, in da je konfucianizem bil in je za ljudstvo kitajsko ne kakšna na papir in ostala filozofija, ampak pravo v kri prešlo naboženstvo.

In ta priprosta filozofija, praktična, pa vznesena, je skoro 2000 let za dostovala štirimilionskemu narodu, ki je mirno deloval za svojo kulturo, počasi in marljivo, vedno nazaj se oziraje, dočim je za njegovimi mejami in daleč tam na zapadu živketalo smrtno orožje, podirali se prestoli in razpadale države, pri vsem tem se pa sestavljali nespetmetni in nezmiselni, zato ker za življenje neveljavni, filozofski sistemi, samo za igračo in zabavo nekoliko duševnih sladostrastnikov.

Konfucij je hotel mirno in harmonično življenje države kakor posameznika. Njegovi nauki so se obnesli, in zato se lahko marsikaj naučimo od njega, in najsi je Kitajec, tudi mi, ki že skoro ničesar ne moremo pustiti na miru in na pravem mestu. Končujem z besedami Brandtovimi: (**)

"Naj se očeta konfucianizmu, kar se hoče, tega se mu ne da odrekati, da je to bil njegov vpliv, ki je Kitajsko ohranil mnogih pojavov, katerih se zapadna, hitreje napredujoča kultura mi mogla ubraniti. Pojavi, kakor inkvizicija in anarhizem in proslavljanje teh žalostnih pojavov v širših slojih prebivalstva, so na Kitajskem neznani; in četudi dejanski uspehi niso vedno odgovorili teoriji, česar pa dosedaj sploh še nikjer ni bilo, je konfucijanska smer kitajske filozofije vendar razumevala svojo nalogo in jo je tudi izvrševala. Sodelovala je pri reševanju, vprašanju vsakdanjega življenja ter tako postala svojina vsega ljudstva in ne samo posameznih duševnih velikanov. Spričo pesimizma in cinizma, ki se sčepi v sodobi evropski filozofiji in vpliva na življenje tako otrovno in pogubno, bi nam bilo priporočati, da bi se nekoliko več pečali s priprosto modrostjo starih Kitajcev, kajti to bi na nas učinkovalo gotove le pomirjujoče in blago-dejno."

*) Drugod se zopet definuje humaniteta: Humaniteta je v človeku tisto, kar ljubezen do soročnikov in bližnjih povečuje na splošni princip.

**) Najboljši prevodi so: The Chinese classics. With a transl. crit. and exeget. notes, prolegomena and copious indexes by James Legge. Vol. I: Confucian analects, the great learning, and the doctrine of the mean. I. Izdanje Oxford, in London 1861, II. izd. Oxford, Clarendon Press 1893. —

II. Meng-tsi.

V burnih časih, ki so nastali po Konfucijevi smrti, so prišli njegovi nauki ob vso veljavo. Zmotnje so se zagnezile tako na vladarskih prestolih kakor tudi v kitajski filozofiji. Pustolovci so prišli do vlade, pustolovci so razširjali svoje ekscentrične nauke ter izpodkopali Konfucijevo avtoriteto. Pa v tej dobi se je narodil velikega misleca dostojni in krepki bojevnik Meng-tsi, ki je iznova dvignil zastavo mojstrovskih naukov, jo branil proti napadovalecem in jo tudi ubranil.

Meng-tsi (latinizovano Mencius) se je rodil leta 371. pr. Kr. kot potomec ene izmed onih treh knežjih rodbin, ki so se za Konfucija v Lu borile za nadvlado, takrat (ko se je Meng-tsi rodil) pa so bile obubožale.

Očeta je izgubil kmalu, in vzgojo otroka je prevzela mati Čang, ki v spominu kitajskega naroda še sedaj živi kot vzor matere. Premajši od nje dobro predpobrabo, se je vdal študiju starih knjig — zlasti a Knjigo pesmi in s Knjigo zgodovinskih izveštij se je ba je marljivo pečal — se oklenil z vso dušo Konfucijevih naukov ter se odločil, braniti jih proti novim uikom.

Vse njegovo nadaljevanje je takorekoti kopija življenja mojstrovkega. Kmalu je začel tudi sam nastopati kot učitelj in je zbral okrog sebe množico učencev, ki so ga brčkone gmetno podpirali. Ko je pa prekorajšil štirideseto leto, se je odpotil kakor Konfucij v sosednje dežele, da bi pridobil tamonjega vladarja za uresničenje svojih filozofsko-političnih idej.

Politične razmere ne Kitajskem so bile v oni dobi zelo klavrne. Cesar je bil le senca vladarja in posamezni knezi, ovladovani od slabih svetovalcev, so živeli v večnem medsebojnem prepiru. Čisto naravno torej, da je Meng-tsijevo delovanje zadelo na nepremagljive ovire, in da njegov trud ni dosegel namena. Končno po dolgem brezuspešnem blodenju se je vrnil, varan v svojih nadejih, leta 309. v Lu, kjer je živel še 20 let, in se posvetil v krogu svojih prijateljev in učencev spisovanju svojega dela. *)

Meng-tsi se ne zadovoljuje samo a preiskovanjem človeške duše, ampak gre dalje in opazuje razmerje človeka do Neba (t'ien). Kakor je Nebo vzrok vseh vzrokov, tako izhajajo tudi duševne zmožnosti iz njega, ono plačuje dobro in kaznuje zlo. Svoje dolžnosti do Neba izpolnjuje človek, če "kroti svoje srce in vzgaja svojo naravo". A "kdor je spoznal svoje srce, pozna svoje bistvo; poznaš li bistvo, poznaš tudi Nebo". Do te velike ideje sta dospela skoro v isti dobi na tako oddaljenih krajih zemlje dva filozofa, sinova čisto razlihnih plemen: Grk-Sokrat na Zapadu in Kitajec Meng-tsi na Vzhodu.

(Dalje sledi.)

*) Knjiga Meng-tsijeva, po avtorju imenovana Meng-tsi, je najboljše prevedena na angleški jezik: The Chinese Classics with a transl. etc. by James Legge. Vol. II. The Works of Mencius. Hongkong-London 1861; 2. izdaja Oxford, Clarendon Press 1895. Na francoski jezik je prevedena v: Confucius et Mencius Les quatre Livres de philosophie morale et politique de la Chine, traduits par M. G. Pauthier. Paris, Charpentier 1862. Na nemški jezik je preveden največji del Meng-tsijeva: Ernst Faber, Eine Staatlehre auf ethischer Grundlage oder Lehrbegriff des chinesischen Philosophen Mencius. Elberfeld 1877. Poslednje je prevedeno tudi na angleščino od A. B. Hutchesona pod naslovom "The Mind of Mencius or etc." London. Trubner & Co. 1882.

T'a-Hio, uebers. von Reinhold von Plaenckner, Leipzig 1876. Tehong Yong uebers von R. v. Plaenckner Leipzig 1878.

**) M. v. Brandt, Die chinesische Philosophie und der Staats-Confucianismus. Stuttgart 1898, str. 96—97.

Ako hočete razumeti prijatelja s dobrim darilom, naročite mu dnevnik "Prosveta," da bo čital ob dolgih, zimskih večerih.

Kadar spremlite naslov, zapišite vselej stari in novi naslov.

Vsi sosed morda še ne ve, da je dnevnik "Prosveta" zalo pri ljubljani pri svojih čitateljih. Opozorite ga!